

Ο ρόλος των

Γυναικών

στην επανάσταση του 1821

εικόνες

Μια γυναίκα ιστορικός, συγγραφέας πολλών έργων με θέμα γυναίκες της νεώτερης Ελλάδας, η Κούλα Ξηραδάκη, στον πρόλογο του βιβλίου της «Γυναίκες του'21», παρατηρεί χαρακτηριστικά πως: «Η ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης, έτσι όπως την έγραψαν οι ιστορικοί και οι απομνημονευματογράφοι της εποχής, κατόντησε να μοιάζει με τις μονές του Αγίου Όρους, όπου κανένα θηλυκό δεν εισχωρεί».

εισαγωγή

Στον **εθνικό ξεσηκωμό** του 1821, δεν έλειψε η **ενθουσιώδης** και **ηρωική** συμμετοχή των **γυναικών**. **Αγωνίστριες** από κάθε κοινωνική τάξη και τόπο έσπευσαν να συμβάλουν στην **εξέγερση**, αφηφώντας τον πανίσχυρο οθωμανικό στρατό. Για πολύ μεγάλο διάστημα, η παρουσία των γυναικών στον Αγώνα είχε υποτιμηθεί.

λεΠτομέρειες

Οι Περισσότεροι ιστορικοί και ερευνητές του 19ου, επικέντρωναν το ενδιαφέρον τους στον στρατηγικό νου και τη μαχητικότητα των ανδρών, αδικώντας τον **γυναικείο Παράγοντα**. Οι λόγοι πρέπει να αναζητηθούν στο ανδροκρατικό πλαίσιο σκέψης της εποχής. Ωστόσο, η λαϊκή μούσα εξύμνησε τη φιλοπατρία, την αγωνιστικότητα και τον ηρωισμό της **Ελληνίδας αγωνίστριας**, είτε όταν πρωταγωνιστούσε στα πεδία των μαχών είτε όταν περίμενε τα παιδιά ή τον σύζυγό της να επιστρέψουν απ' τις συγκρούσεις. Το πλήθος των ηρωίδων που συναντούμε στη δημοτική μας παράδοση μας αφήνει ίχνη της μεγάλης **συμβολής της γυναίκας στην Επανάσταση**.

Οι γυναίκες δεν έπαιξαν σημαντικό ρόλο μόνο κατά τον επταετή ξεσηκωμό, αλλά και την προηγούμενη περίοδο. Γαλουχημένες στη σκληρή εποχή της οθωμανικής κατοχής, αγωνίστηκαν **ισάξια με τους άντρες**, όταν έφθασε η ώρα της Επανάστασης. Κατά την Καλλιρρόη Παρρέν, οι Σουλιώτισσες έλυσαν με τα ξίφη τους το ζήτημα της **ισότητας των δύο φύλων**. Πράγματι, όπως μας θυμίζει και η δημοτική μας παράδοση, ο **ηρωισμός** τους είναι μνημειώδης: «Οι Σουλιώτισσες δε ζούνε μες στη μαύρη τη σκλαβιά».

Ο χορός του Ζαλόγγου, τις Παραμονές των Χριστουγέννων του 1803, αποτελεί γεγονός που συγκλόνησε την Ελλάδα, αλλά και την Ευρώπη της εποχής. Αναφέρει χαρακτηριστικά η Καλλιρρόη Παρρέν: «Στο Σούλι, **η γυναί δεν εκλείετο εις γυναικωνίτην, αλλ' ούτε εθεωρείτο ασθενεστέρα του ανδρός** ύπαρξις.

Παραδείγματα γυναικών Σουλιώτισσες

Πολλά ήταν τα Παραδείγματα ατρόμητων γυναικών. Η **Μόσχω Τζαβέλα**, σύζυγος του Λάμπρου, αντιστάθηκε γενναία, τον Ιούλιο του 1792, όταν ο Αλή Πασάς έστειλε ισχυρό απόσπασμα για να καταλάβει το **Σούλι**. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια της μάχης, τα όπλα των ανδρών Περιήλθαν σε **αχρηστία** λόγω υψηλής θερμοκρασίας, με αποτέλεσμα οι δύο πλευρές να κηρύξουν **Προσωρινή ανακωχή**. Η Τζαβέλα, η οποία μέχρι τότε κρατούσε απόσταση από το σημείο της μάχης, Παρατηρώντας τη διακοπή των πυροβολισμών, υπέθεσε πως οι Οθωμανοί σκότωσαν τους Σουλιώτες. Τότε, **επικεφαλής 400 γυναικών**, επιτέθηκε στους Τουρκαλβανούς του Αλή, αναγκάζοντάς τους να **υποχωρήσουν**. Το μέγα επίτευγμά της γέμισε δέος τους Οθωμανούς, ενώ ενέπνευσε τη λαϊκή μούσα.

Παραδείγματα γυναικών Μεσολογγίου, Χίου

Ωστόσο, οι Σουλιώτισσες δεν ήταν οι μόνες που **αντιστάθηκαν** στον **οθωμανικό ζυγό**. Ξακουστή είναι η στάση των γυναικών του **Μεσολογγίου**, οι οποίες, κατά τη μεγάλη Εξοδο, **πολεμούσαν** κρατώντας με το ένα χέρι το **σπαθί** και με το άλλο **το μωρό τους**, ενώ μετά τη φοβερή **σφαγή των κατοίκων της Χίου**, το **1822**, οι **αιχμάλωτες γυναίκες** δεν δέχονταν τροφή, ώστε πεθαίνοντας από την πείνα, **να μην εξευτελιστούν** στα **σκλαβοπάζαρα**. Μόνο ενδεικτικές είναι αυτές οι αναφορές για τον **ηρωισμό της Ελληνίδας του '21**, τον οποίο συναντούμε σε όλες τις εστίες της Επανάστασης.

Λασκαρίνα Μπουμπολίνα

Μαντώ Μαυρογένους

Δύο κορυφαία σύμβολα της γυναικείας μαχητικότητας με αναμφίβολο κύρος είναι η **Λασκαρίνα Μπουμπολίνα** (1776-1825) και η **Μαντώ Μαυρογένους** (1796-1840). Η Πρώτη, ενθουσιώδης και δυναμική, ρίχτηκε στον Αγώνα Προσφέροντας μέρος της **Περιουσίας της** και διαθέτοντας τα **πλοία της**, ενώ η δεύτερη έκανε γνωστούς τους **σκοπούς της Επανάστασης**, απευθυνόμενη σε Αγγλίδες και Γαλλίδες φιλέλληνες. Αξίζει να σημειωθεί πως η Περίφημη Μαυρογένους, που **ηγήθηκε** σε σημαντικές εκστρατείες, όπως αυτές των Καρύστου, Πηλίου, Φθιώτιδας και Βοιωτίας, πέθανε σε καθεστώς απόλυτης ένδειας, αφού διέθεσε ολόκληρη την Περιουσία της για την Επανάσταση. Η γυναίκα, που ο Καποδίστριας ονόμασε **επίτιμο αντιστράτηγο**, κατά τη διήγηση του φιλέλληνα Περιβιάνο Τζεκίνι.

Η δύναμη όλων των γυναικών

Παρότι σε βάθος χρόνου κυριάρχησαν οι μορφές της επιβλητικής Λασκαρίνας Πινότση, γνωστή ως Μπουμπουλίνα από το όνομα του δεύτερου συζύγου της, Δημήτρη Μπούμπουλη, και της γοητευτικής, πολυτάλαντης Μαντώς Μαυρογένους, υπάρχουν πολλά στοιχεία που δείχνουν, ότι γενικότερα **οι γυναίκες είχαν ουσιαστική, πολύπλευρη, συμβολή στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας.**

Κάποιες **πήραν τα όπλα** και στάθηκαν γενναία στο πλευρό των ανδρών **χωρίς να είναι ιδιαίτερα γνωστές**, όπως η καπετάνισσα **Κωνσταντίνα Ζαχαριά**, η Σπαρτιάτισσα **Σταυριάννα Σάββαινα**, η **Δόμνα Βισβίζη** κ.ά.

Πάντως, οι περισσότερες βοήθησαν στην **τροφοδοσία των στρατευμάτων**, αλλά κυρίως στη **διάσωση των παιδιών τους** και τη **στήριξη των σπιτιών τους** κατά την απουσία των ανδρών.

Team Presentation

**Afrodite
Aggelakoudi**

Kyriaki Artsita

Katerina Grillou

Katia Evagelidou

Elisabet Simitzi